

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

In II. III. IV. Præceptum De Juramentis, Votis, Observatione Festorum, & Jejuniorum, ac obligatione Pietatis & Observantiæ erga Majores: Charitate & Misericordia erga proximum. Pars III.

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio IV. Causæ excusantes à feriis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60022)

SECTIO IV.

Causa excusantes à feriis.

SUMMARIUM.

- 49. *Causa excusantes à feriatione sunt generatim quatuor*
1. *Necessitas.* 2. *Charitas.* 3. *Officium,* & 4. *Consuetudo.*
- 50. *Qua, quando, & quos à feriatione excuset necessitas, ita ut ob eam laborare liceat die festo?*
- 52. *Quando excuset à feriatione Charitas seu pietas 1. ergo Deum, 2. erga proximum, & 3. erga seipsum?*
- 55. *Quale, & quos excuset Officium? &*
- 56. *Qualis, & quos excuset consuetudo?*
- 57. *Circa praedicta quaedam bene notanda.*

ASSERTIO IV.

C*AUSA excusantes à feriis, propter quas liceat*
Dominicis & Festis diebus serviliter laborare, commode etiam ad quatuor capita revocantur, scilicet, Necessitas, Charitas, Officium, Consuetudo.

EXPLICATIO,

§. I.

Necessitas.

E*Xcusat necessitas aut publica V. G. reficiendis fontibus, pontes, aggeres fluminum, imminente hoste valla exstruendi, muros reparandi &c. Item piscandi certum genus piscium, nominatim halecum, quod non nisi diebus oportunitis capitur, aliquando in Dominicis vel festa incidentibus. Cap. Licet da feriis. Item parandi aliqua ad communem populi festivitatem, V. G. in adventum Principis, & quaecunque sit necessitas publica, vel justum Magistratus imperium, aut privata, qua excusantur pauperes, qui si tot festis occurrentibus ferientur, se, suamque familiam sustentare non*

Cap. IV.
 no etiam
 rre 4. Tr.
 ous servi-
 extra ca-
 extra de
 Lege ne-
 m custo-
 culpa sua
 en etiam
 tem sine
 t diebus
 s, iustra-
 us ff. de
 III. Be.
 e. n. 6.
 ne servi-
 ant in die
 tus, pra-
 mper li-
 m necel-
 num &
 am No-
 s diebus
 a facile
 o excu-
 etudine.
 inorum
 Placida
 ortem.
 s vide-
 SE.

possunt: similiter pauperes præsertim famuli & famulæ, qui diebus festis suas vestes resarciunt, quantumcunque etiam tempore, cum aliis diebus non possint, vel non permittantur, ut notavit Laym. *cap. 4. num. 1.* Item agricolæ, qui ob diuturnam pluviam præteritam vel superventuram diebus Dominicis, & festis fruges & foenum metere, secare, congregare coguntur, vel ob aliud grave damnum cavendum ruri laborant. Item aurigæ, nautæ, vitriarii, salinarii, laborantes in fuforiis &c. quorum opera semel cæpta, sine damno interrumpi non possunt, ut etiam superius quoad Missam notatum est. Item qui superveniente hoste debent muros munire &c. Vide similes casus *cit. cap. licet de feriis.* Item Medici, Chirurghi cum pro infirmis laborare debent. Item fabri ferrarii, dum equos soleant, & eorum rotis laminas imponunt ob necessitatem iter faciendum. Item sartores, cum diebus festis quandoque post mediam noctem in multum diem laborare coguntur, ut vestes promissas expediant, præsertim si aliis diebus bona fide absolvere non poterunt. Laym. *cap. 4. n. 2. Diana part. 2. Tract. 15. Resol. 34.* Quo etiam famuli Magistris parere debent: quod si autem absque iusta causa fieret, semel quidem & iterum parere poterunt causâ vitandi odii, contentionis, incommodæ dimissionis; si autem frequenter & per consuetudinem fiat, si alium Magistrum acquirere possunt, tenebuntur alterum deletere; alioquin excusabuntur à præcepto Ecclesiæ piæ Matris. Similiter excusatur quilibet famuli, ancillæ, & uxores, si à Dominis vel maritis ad laborandum

dum coacti (modò id non fiat in contemptum Religionis) sine incommodo imperium detrectare non possunt, neque servitium mutare: certè conforcium non possunt uxores. *L.ym. proxime citatus.*

Denique universaliter quivis serviliter laborare poterit, ne aliquod notabile damnum patiat, secundum omnes: imò etiam, ne magno aliquo extraordinario lucro privetur: nam revera etiam notabile lucrum amittere damnum grave est, ut si oportuna & lucrativa sit occasio vendendi, ut notant cum Tamburino *citato* §. 3. n. 8. Diana & alii. Neque enim existimandum est, Ecclesiam piam Matrem velle obligare fideles suos ad rem sanè difficillimam, qualis esset abstinencia servilium operum, lucrum multorum aureorum, aliàs non ita facile obvium, amittere. Idque maximè fatendum, quando lucrum aliàs ab aliis caperetur, V. G. in locis diversarum Religionum. Et favet Pontifex *citato c. licet de feriis.* Quod licet communiter trahatur ad necessitatem publicam, ab aliis tamen etiam reducitur ad necessitatem lucri privati capiendi.

§. II.

Charitas,

Seu pietas etiam hinc excusat, eaque triplex. I. *152*
 Erga Deum ac cultum divinum, ut si Altaria ornanda, templum verrendum, parietes auleis ornandi, aliave ad festivitatem ordinanda sint. Idque etiamsi præcedenti die fieri potuissent, ideoque non sine veniali peccato vel culpa neglecta, & in
 diem

diem festum translata sint : ut cum aliis observat
Diana Part. 2. Tract. 5. Resol. 8. Ratio facilis est
 quia præceptum hoc, quo divinus cultus attendi-
 tur, non debuit prohibere ea, quæ & ipsa ad divi-
 num cultum proximè spectant (*Nota proximè.*)
 non item ea, quæ remotè nimis ad divinum cultum
 referuntur. Quis enim dicat, licere ligna secare,
 laborare, in ordine ad Ecclesiam, vel Aram con-
 struendam, nisi notabilis Ecclesiæ necessitas id ex-
 geret : similiter sepulchra Christi pro Hebdomada
 Sacra, præsepe pro Festo Nativitatis, Aras, ac
 moles artificiosas ad exponendam Eucharistiam,
 item vias publicas ad eum finem ornare, scenam
 ad repræsentationem Sacram erigere die Festo, bal-
 tem sine mortali, etsi non sine veniali, si potuis-
 sent ante fieri, Doctores concedunt communiter,
 & praxis obtinuit. Atramen non poterunt eadem
 de novo fabricari die festo : intellige semper, sectu-
 sâ necessitate. *Ratio patet* ; quia illa erigere pro-
 ximè, eadem verò ædificare se remotè habent ad
 53 actualem Dei cultum. II. Charitas erga proxi-
 mum ; ut Lucæ 14. ad extrahendum bovem, vel
 asinum proximi, è puteo in Sabbatho. Ad ex-
 tinguendum incendium, aliudve malum proximi
 avertendum. Item ad tumbas ac vestes funebres
 faciendas, insignia, aliâque paranda pro funere.
 Item ad succurrendum proximo in extrema vel
 gravi necessitate laboranti, cum aliunde succur-
 rendi media non suppeditant, licet serviliter labora-
 re : certum apud omnes. Addunt communiter etiam
 licere ad eleemosynam pauperi dandam. Et so-
 leo

leo permittere juvenibus opificibus, fimul in ordine ad otium ac aliorum peccatorum occafiones evitandas: alioquin in folâ communi neceffitate pauperum id licere rectiùs negant Diana & alii cum Tambur. cit cap. 3. §. 2. n. 16. Ratio eft: Quia obligatio hujus præcepti gravis eft, ideòque non videtur rationabiliter vinci poffe à quavis proximi communi neceffitate, ficut vinci cenfetur in neceffitate gravi vel extrema. III. Charitas erga feipfum quandoque etiam excufare poteft, non tantum in neceffitate corporali; fic enim excufat caufa præcedens, fed etiam in neceffitate fpiritali: Quâ ratione Sylveft. Sa, & alii apud Laym. citat. excufant eos, qui poft divina moderatè laborant ratione otii, vel probabilis periculi peccandi evitandi, præfertim puellas die fefto nentes, vel acupingentes, ne otio vacent, vel ad feneftras confpiciendas fe præbeant. Jam fuprà monui confulendum femper, ut talia laborent ad pias caufas pro Ecclefia, vel proximo egente. Alioquin inde rarò accidere, ut peccatum aliter evitari non poffit, & fic per fe vix fufficientem caufam effe, rectè cum aliis notat Laym. cit. c. 4.

§. III.

Officium.

Excufat generaliter illos, ad quos ex officio pertinet prædicta, aut aliqua eorum facere: etiam fi alii adeffent, qui fponfe facere vellent. Item Officiales militiæ, dum in Dominico vel fefto exercitus difponunt, aliæque quantumvis fervilia permittes curant fieri ad officium militiæ pertinentia.

THEOL. MORAL Pars III.

Hh

Item

Item barbitonfores, quibus diebus Dominicis vel festis tondere & radere licitum est ex multiplici capite. 1. Ex parvitate materiæ, si unum aut alterum tonderent. 2. Ratione lucri cessantis, si neget eo die petentibus. 3. Ratione necessitatis rusticorum vel aliorum, qui per occupationes aliis diebus accedere non possunt. 4. Eadem ratione consuetudinis jam ubique ferè toleratæ. Fernandez *hij* & alii cum *Diana pars. 2. tr. 15. Resol. 34.* Eadem ferè est ratio de coquis communibus, pilloribus, cauponibus, lanionibus, quorum opera servilia die Festo aut aliorum necessitas, aut propria indigentia seu lucrum cessans notabile, aut denique consuetudo tolerata à consciis Prælatiis plerumque excusat, adhibito semper prudenti iudicio. Quamquam de iis Auctores, præsertim aliarum nationum, & sæpè nimis rigide loquantur.

§. IV.

Consuetudo.

56 **E**T hæc tandem excusat, cum in aliquibus locis aliqua solent fieri, etiam præter necessitatis rationem sola consuetudine approbata vel tolerata, ut quòd mercatores diebus festis ac Dominicis publice vendant, saltem post tempus Sacrorum, & meritò alicubi post Concionem meridianam primo quòd opifices festis diebus ad vesperam materiam præparent sequentibus diebus laborandum, ut notant *Laym. & March. citati.* Item quòd diebus Dominicis & festis etiam molant, partim necessitas, partim parvitas materiæ in labore hominum, partim etiam consuetudo excusat. Item quæ paulo supra

suprà de barbitonsoribus, coquis &c. & superiùs de venatione, piscatione, bello annotata sunt. Item de gladiatione rectè ita censet *Fagundez* apud *Diana* citatum. *Consuetudo facit actionem hanc licitam: addiscunt enim Juvenes artem degladiandi diebus Dominicis, videntibus & consentientibus Prælati.* Denique *Sanchez l. 5. Consiliorum* dubio 18. c. 2. n. 12. ita habet. *Etiam cessante necessitate ex consuetudine antiquissima, sunt licita aliqua minuta, quæ solent facere Agricola in veteribus & dam habent segetes in area; scilicet trituram trerere, extendere, aut separare; & idem est de consuetudine hortulanorum rigantium olera in die festo &c.* Hæc *Sanchez.* simile ergo iudicium est in similibus innumeris, quæ recensere nimis longum foret.

Advertenda circa prædicta.

I. Causæ excusantes hactenus explicatæ semper præsupponunt, ut prædicta & similia bona fide fiant, non in Fraudem festi, minus in contemptum, & scandalum vitetur. Alioquin peccari mortaliter nimis certum est. Unde. **II.** Si opus præcedenti die fieri potest, minimè licet differre in Dominicam, vel festum ex intentione, eo ipso enim fieret in fraudem: si tamen per oblivionem, vel negligentiam jam dilatum sit, & non possit commode differri ulteriùs, tunc die festo sine culpa fieri poterit, urgebit enim necessitas aliqua non obstante culpa præcedente. **III.** Si causa excusans est manifesta, non opus est petere licentiam, vel dispensationem à Superiore, Episcopo, vel Parocho, nisi

si ex condecanti, vel ad majorem securitatem, ad
 cavendum scandalum. *Omnes.* Si verò causa du-
 bia sit, vel patenter non sufficiens, dispensationis
 opus erit, quam ex consuetudine recepta, seu gene-
 rali commissione conferre potest Episcopus, & in
 ejus absentia Parochus proprius: Confessarius au-
 tem solum pro foro conscientie declarare poterit
 an causa justa & sufficiens sit, nec ne, juxta Re-
 gulas prædictas. IV. Regulares, eorumque Prælati
 respectu sæcularium, etiam famulorum vel do-
 mesticorum suorum potestate ordinaria nihil possunt
 nisi quatenus haberent rationem Parochorum; ceterum
 alioquin sæculares sub illorum jurisdictione spiri-
 tuali non sint. Per Privilegium modicum quid nos-
 bis concessum habes apud nostrum Portellum in
 dubiis Regularium V. laborare, his verbis: *Ex
 genio IV. concessit, quod sæculares absque pec-
 cato possint laborare in nostris Conventibus in die
 Sanctæ Crucis Septembris, in die S. Michaelis, S.
 Innocentium, S. Sylvestri, quando non incidunt in
 Dominicam. Unde videant Prælati se peccare
 mortaliter, & facere mortaliter peccare alios,
 contra prædictam explicationem invitent, vel per-
 tiantur, quod in suis Conventibus sæcula-
 res laborent, etiam gratis.* Hæc
 Portellus.

